

Täysistunto

Perjantai 8.12.2017 klo 15.30—19.39

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2017 vp

Lakialoite LA 12/2015 vp, 102/2016 vp, 77/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 21/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.58 **Kari Uotila vas:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tässä äskeisessäkin keskustelussa viitattu kikyyn, ja tämä alkoholiveron korotuskin liittyy mutkan kautta kiky-sopimukseen. Elikkä kun hallitus päätti kyykyttää palkansaaajia leikkaamalla lomarahoja, pakkottamalla palkansaaajat tekemään kolme palkatonta lisätyöpäivää vuodessa ja siirtämällä työntäjille kuuluvia sosiaalimaksuja palkansaaajien kontolle, niin tämän kompensoimiseksi sitten hallitus päätti tehdä mittavia veronkevennyksiä ja näiden veronkevennysten rahoittamisesta puolet sitten tehdään korottamalla välillisiä veroja. Alkoholiveron korottaminen on 100 miljoonan potti tähän välillisten verojen korottamishankkeeseen. Toisen puolen näistä veroelvytysseuroista, sadoista miljoonista, hallitus rahoittaa ottamalla lisää velkaa elikkä velkaelvyttää.

Mutta tästä itse alkoholiveron korotuksesta: Tämä on vähän ristiriitainen juttu. Tämä siis on, niin kuin esityksessä todetaan, ensisijaisesti fiskaalinen vero, jolla kerätään 100 miljoonaa, mutta viitataan myöskin terveystalouteen vaikutuksiin. Kun tällä viinaveron korottamisella pyritään nostamaan alkoholin hintaa ja sillä tavalla vaikuttamaan alkoholin kulutusta vähentävästi, samaan aikaan hallitus on tuonut eduskunnan käsittelyyn alkoholilain uudistuksen, jossa alkoholin saatavuutta tuntuvasti lisätään, mikä tuo sitten ongelmia monella tavalla. Nämä ovat keskenään ristiriitaisia ja taitavat olla tuolla hallituksen pöydässä vielä tälläkin hetkellä vähän toisiinsa kytköksissäkin aika tiukasti, mutta nyt kuitenkin tämä ensimmäinen käsittely tässä toteutetaan.

Arvoisa puhemies! Alkoholipolitiikkaan liittyy monta seikkaa, ja nyt on tilanne se, että yksi seikka on se, että meidän pitäisi pystyä alkoholin kulutusta, kun sitä aika moni meistä kuitenkin harrastaa, suuntaamaan esimerkiksi ravintoloissa tapahtuvaksi. Vuonna 97 kulutettiin alkoholista ravintola-anniskelussa 21 prosenttia, nyt viime vuonna se oli pudonnut 10 prosenttiin. Jos tälläkin hetkellä alkoholin kulutuksesta käytettäisiin tuo 20 prosenttia ravintola-anniskelussa, niin ravitsemus- ja majoitusalan mukaan se merkitsisi noin 15 000

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2017 vp

ihmisen työllistymistä. Sen vuoksi meidän vasemmistoliiton vastalauseessa lähdetäisiin siitä, että tässä tilanteessa pyrittäisiin alentamaan alkoholin anniskelun arvonlisävero samalle tasolle kuin ruuankin arvonlisävero ravintolapalveluissa on, jolloin sen ravintolamyynnin suosio suhteessa dokaamiseen kotona tai sitten muualla paranisi ja tällä tavalla saataisiin kulutusta ravintolaympäristössä tapahtuvaksi. Ja näin pystyttäisiin myöskin parantamaan työllisyyttä ravintola-alalla.

Tähän liittyy myöskin se, että nyt on yritystukityöryhmä työssä, ja paljon on kiinnitetty huomiota siihen, että kotimainen ravintola joutuu kilpailemaan muun muassa risteilijälaivojen, merenkulkutukien kautta edullisempaa palvelua tarjoavien kilpailijoiden kanssa. Tältäkin osin nyt jos tällaista ravintola-anniskelun arvonlisäveron alentamista ei tehdä, tämä ero vain kasvaa ja vaikeudet sitä kautta lisääntyvät.

Sen vuoksi, arvoisa rouva puhemies, teen vastalauseen mukaisesti lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ravintola-anniskelun arvonlisäveron alentamisesta muiden ravintolapalveluiden tasolle."

19.03 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Jo heti alkuunsa täytyy sanoa, että edustaja Uotila käytti ansiokkaan puheenvuoron, ja kannatan Uotilan tekemää esitystä.

Meidän on pakko havaita se, että helposti, kun puhumme ravintolasta ja ravintolan alvin laskusta, monet käyttävät sellaista sanontaa kuin "valvotuissa olosuhteissa". Se on juuri virheellinen ja negatiivinen ilmaisumuoto siksi, että meidän pitäisi päästä enemmänkin siihen, että nautimme alkoholia hyvän palvelun ilmapiirissä, tuoda se positiivinen näkökulma siihen, että ihmiset, jotka haluavat palvella ravintolan asiakkaita, tekevät sen omalla sydämellään ja haluavat meidän viihtyvän siellä, eikä niin, että me sanomme "älä juo kotona, tule tänne valvottuihin olosuhteisiin juopottelemaan". Ei niin, vaan uskoisin, että jos edustaja Alatalo olisi nyt täällä paikalla, niin hänkin menisi soittamaan mieluummin kello 22 kuin 00.30 ensimmäisen settinsä, jotta me voisimme siirtyä sellaiseen ravintolakulttuuriin, missä ei tarvitse tirpoa niitä pohjia Viron-viinoilla taikka sitten Alkosta ostetulla alkoholilla, koska ravintolassa alkoholi on niin kallista, että meillä ei ole mahdollisuutta tavallaan lähteä viihtymään sinne niin, että nautitaan se ruoka ja viihdytään siellä ravintolassa. Juuri siksi on perusteltua, että vasemmistoliitto on ottanut tähän myös sen työllisyysnäkökohdan, 15 000 menetettyä työpaikkaa, joittenka osalta me voisimme tehdä järkevällä alkoholiverotuspolitiikalla huomattavasti uusia edistysaskeleita. Myös alkoholikulttuurin kannalta ja sen käyttämisen kannalta olisi tärkeää tehdä juuri niin kuin vasemmistoliitto on esittänyt.

Meille on tärkeätä, että voimme alkoholin haittavaikutuksiin suunnattuja verotuloja myös kohdentaa. Mutta tärkeää olisi ollut myös se, että kun kaupoissa myytävän juoman alkoholipitoisuus nostetaan vähän reippaasta 4 prosentista tai lähellä 5:tä olevasta 5,5:een, niin jos EU olisi voinut mahdollistaa sen, siinä kohtaa meillä olisivat nämä etanolipohjaiset alkoholijuomat olleet eri veroasteessa, jolloin me olisimme voineet sieltä nostaa niiden hintaa. Mielelläni olisin nähnyt, että näiden 5,5 alkoholivahvuudeltaan olevien juomien osalta olisimme voineet nostaa verotusta juuri sen verran, että tämä 100 miljoonaa, mitä tavallaan ravintola-alvin laskemisen osalta katsotaan veronmenetyksiä tulevan, olisi voitu paikata juuri sillä veron nostolla. Tämä olisi ollut järkevää politiikkaa.

Uskon, että jossakin vaiheessa heräämme uudelleen tähän aiheeseen niin, että edistämme matkailupalveluita. Matkailu on meille erittäin tärkeä, ja kumpi on tärkeämpää, se, että meillä palveluista työllistytään, vai se, että kaupoista ostetaan? Mennään nyt vaikka sinne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2017 vp

Lappiin tai Itä-Suomeen tai ihan mihinkä hyvänsä matkailuyritykseen. Kuinka tärkeää on se, että ihmiset eivät vaihda ostopäätöstään sen perusteella, minkä hintainen alkoholi on, vaan se ostetaan palveluiden kautta eikä suoramyytinä?

19.07 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Alkoholiasioilla on kyllä iso vaikutus suomalaisten elämässä, ja myös kansanterveydessä ne ovat tärkeä tekijä. Vanhastaan tiedämme, että alkoholin kulutus on suoraan verrannollinen kahteen asiaan: toinen on hinta, ja toinen on saatavuus. Tämä sama havainto on tehty tietysti muistakin maista, varsinkin Pohjoismaista, pitkältä aikaa.

Tähän ehdotukseen sisältyy kiistatta tietysti ongelmia. Jatkuvat veronkorotukset voivat altistaa meitä uudelleen ulkomaantuonnille, lähinnä Virosta tapahtuvalle alkoholin tuonnille. Mutta vielä ikävämpi asia tässä on kyllä se, että tätä lakiehdotusta perustellaan sillä, että hallitus on tuonut tänne eduskuntaan esityksen siitä, että ruokakauppoihin tuotaisiin vahvat, yli 5 prosenttia alkoholilavuudeltaan olevat oluet, ja myös nämä limuviinat tulisivat ruokakauppoihin jakeluun. Se tarkoittaa yli 5 000:ta myyntipistettä näille alkoholituotteille ja merkitsee siis huomattavaa, merkittävää muutosta alkoholin jakelussa ja sitä kautta oletettavasti myös kulutuksessa.

Nyt paljon järkevämpää kuin käsitellä tätä lakiesitystä olisi ottaa huomioon asiantuntijoiden hyvin vahva viesti — jo ennen hallituksen esityksen antamista mutta myös tänne eduskuntaan oleva viesti — jossa ei kannateta tätä jakelun lisäämistä yli 5 000 myymälälä. Tässä on riski, että isoa virhettä ryhdytään korjaamaan seuraavalla virheellä. Siksi pidän erittäin huonona, jos pitää paikkansa, että hallituspuolueet ovat linkittäneet nämä asiat toisiinsa. Se on todella keho juttu. Erityisen keho on se — jos se pitää paikkansa — että on vielä niin, että erityisesti keskustalaisia ostetaan tämän 5 000 jakelupisteen avaamisen taakse sillä, että alkoholiveroa korotetaan. Silloin ollaan kyllä metsässä, jos nämä jutut ovat tosia.

19.10 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä se nyt valitettavasti vain niin tuntuu olevan, että nämä asiat ovat parhaillaan linkittyneet: alkoholilainsäädännön uudistus ja tämä vero. Me olemme sen nyt edustaja Uuttilan kanssa nähneet ihan konkreettisestikin kyllä tuolla valiokuntatasolla, että tämä on tämänhetkinen vaihe. Näin se on, ja se on ikävää. Muistaisin, että tässä lain aiemmassa käsittelyssä jo täällä salissakin vähän ihmettelimme näitä, että on aika kummallisia yhtälöitä hallituksella siinä, että toisaalla ollaan muka rajoittamassa alkoholinkäyttöä sillä, että nostetaan veroa, ja sitten toisaalta annetaan sitten tämän alkoholilainsäädännön myötä iso signaali sille, että juotaisiin enemmän. Ihan tosissaan, jos saatavuus paranee ja prosentit nousevat kauppojen hyllyssä ja limuviinoja sinne tulee, niin se on aivan selvä, ja näinhän sanovat kaikki asiantuntijatkin.

Äsken puhuimme siitä, kuunnellaanko tässä talossa asiantuntijoita vai ei, ja tuntuu olevan nykyhallituksen yleisin linja, että ei kuunnella. Ei kuunneltu tässä alkoholilaissakaan asiantuntijoita, ja siksi tämä asia on nyt sitten tällä mallillaan kuin on. Paitsi että tämä nyt on linkitetty tähän veroesitykseen, niin tähän on myös sitten hallituksen omankin arvion mukaan lisäämässä kustannuksia eli vaikuttamassa esimerkiksi tulevaisuudessa poliisien määrärahatarpeisiin. Koska turvallisuusasiat korostuvat, tarvitaan lisää määrärahoja siitä näkökulmasta, puhumattakaan sitten näistä kansanterveydellisistä haitoista, niin että kustannuksia nostetaan, ja näin on. Siksi toivonkin aika monennen kerran tässä salissa, että hallitus olisi valmis tosiaan peruuttamaan tässä alkoholilainsäädännössä näiltä osin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2017 vp

Mitä tulee tähän verolakiin, niin minulla on vähän se tunne, että se on nyt sitten sekin korkeamman kädessä, jos näin voi sanoa opposition edustajana, että ilmeisesti hallituspuolueet parhaillaan miettivät, mitä sille tehdä. Mutta sanon kyllä, että kaikin puolin tilanne on hyvin hämmäntävä juuri siksi, että toisella kädellä ollaan ehkäisevinään, toisaalla sitten taas suorastaan kiihdytetään alkoholinkäyttöä. Minkä edustaja Uotilakin toi esiin, niin tämä veropuolihan on lähinnä tässä nyt kyllä myös fiskaalinen, ja siitä on myös tässä esityksessä kysymys.

19.12 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tämäkin on ikävää, että tämä on täällä il-tamyöhään käsittelyssä, mutta eihän sille nyt mitään voi, että näin on.

Siis tämä päätöksenteko on menossa huonoon suuntaan, koska nyt todellakin on niin, että meille tulee monia semmoisia esityksiä, joissa ei anneta arvoa asiantuntijapalautteelle. Se palautehan oli tuossa edellisessä työttömyysturvan leikkausehdotuksessa aivan ylivoimaisen selkeää, että varoitetaan, että näin ei pidä tehdä, ja siitä huolimatta näitä viedään eteenpäin. Hallintarekisterissä on ollut näin. Sote-uudistuksessa, joka on valtaisa asia, ovat moneen kertaan asiantuntijat varoittaneet tästä hallituksen valitsemasta linjasta, ja nyt sitten alkoholi-asiassa sama juttu. Tämä kyllä kertoo jotain, en tiedä mistä se kertoo, että on vimma tehdä oman mielen mukaisia päätöksiä ja sitten ei haluta kuunnella muuta palautetta. Se on huono juttu.

Toivoisin, että tämä saisi aikaan jotain pohdintaa asiantuntijapalautteen huomioimisesta laveammaltikin. Että jos asiantuntijoiden palaute on hyvin yksiselitteinen ja voidaan sanoa, että ei 50 eikä 60 prosenttia asiantuntijoista vaan 80—90 prosenttia varoittaa, niin sitten ei pitäisi edetä.

Tässä tapauksessa tietysti järkevintä olisi, että luovuttaisiin tästä anniskelupaikkojen määrän massiivisesta lisäämisestä 5 000:lla. Se olisi se järkevä linja, ja tässä vielä toivon, että edustajat omalta kohdaltaan harkitsevat, mitä tulevat äänestämään, kun se äänestykseen tulee.

19.14 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä en heittäydy hallituksen puolustajaksi, mutta ajattelen niitä juomatottumuksia, mitä ravintoloissa tällä hetkellä on ihmisillä sen suhteen, juovatko he nelosolutta vai kolmosolutta, ja en usko, että tämän uudistuksen myötä se juomakulttuuri millään tavoin muuttuu, ja en lähde arvioimaan, mitä se kaiken kaikkiaan tarkoittaa sitten kaupasta ostetuille oluille.

Kaiken kaikkiaan olisin toivonut, että tässä uudistuksessa olisi pyritty enemmän siihen, että vapautta olisi säilytetty mutta ei niin, että mahdollisuuksia lisätään myyntiaikoja lisäämällä ja että ravintoloille annetaan, voisiko sanoa, ilmoitusluonteisesti mahdollisuus siihen, että aukioloaikoja pidennetään, vaan niin, että ravintoloille olisi ollut mahdollisempaa ottaa asiakkaat sisään niin, että kotona juomisen ja niin sanotusti ulkona ostetun väkijuoman sijaan olisi nautittu sisätiloissa hyvien palveluiden puitteissa. Se olisi ollut se askel paremman eurooppalaisen juomakulttuurin... Oikeastaan turha sanoa minkään paremman eurooppalaisen juomakulttuurin edistämiseksi, vaan me olisimme voineet antaa mahdollisuuden ihmisten muuttaa omaa juomistaan niin, että siitä olisi tullut enemmän sellaista, että viihdyttävissä ja hyvän palvelun puitteissa se alkoholi nautittaisiin, jos sitä tarvitaan, eikä niin, että tarvitsee ensin juoda kotona ennen kuin lähdetään ravintolaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2017 vp

19.16 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Minulle taisi tulla joku etiäinen, kun minä hätäilin jo ykköskäsittelyssä ehdottamaan tätä lausumaa, ja jouduin sitten uusimaan myöhemmin tämän ehdotuksen. Tämä etiäinen on tullut minun alitajuntaani ehkä sen ajatuksen kautta, että — liittyen tähän hallituksen piirissä olevaan koplaukseen ja vaikeuteen tässä kahden lain yhteensovittamisessa — voikohan käydä niin, että sitä kakkoskäsittelyä ei ehkä tulekaan vaan tämä keskeytyy, ja ehkä sen vuoksi tämä etiäinen johti minut tällaiseen hätäilyyn.

Mutta yksi yksityiskohta vielä: Edustaja Myllykoski viittasi aiemmin tähän, että tässä tällainen yksi pieni ongelma huomattiin — edustaja viittasi eri verotasoihin, kun puhuttiin siidereistä ja käymisteitse valmistettujen siidereiden asemasta suhteessa tällaisiin lantraamalla tehtyihin siidereihin — että tämä alkuperäinen esityshän oli johtamassa veron osalta siihen, että näiden käymisteitse valmistettujen siidereiden asema olisi heikentynyt. Niille olisi tullut prosentuaalisesti korkeampi veronkorotus, mikä ei tietysti vähittäismyyntiä hinnanassa olisi vaikuttanut niin paljon samaan suuntaan, koska ne ovat niin paljon arvokkaampia. Tämän kuitenkin sitten valiokunta ja jaosto korjasivat niin, että se käymisteitse valmistetuille siidereille tulossa oleva 3 miljoonan rasisus jaettiin sitten myöhemmin valiokuntakäsittelyssä kaikille tuotteille, niin että saatiin edes samalle viivalle ne käymisteitse valmistetut siiderit muitten kanssa.

19.18 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä varmasti etiäinen oli, koska mehän emme, niin kuin sanottu, vielä tiedä, miten tälle tulee käymään. Mielestäni tämäkin on nyt hyvä esimerkki siitä, että ei tällä hallituksella nyt ihan kaikki ole hyvin. Eli aika epävarmaa tuntuu olevan tämä meininki ja aika ihmeellistä eestaasvetoa.

Sanon edelleen sen, mihin edustaja Heinäluoma tuossa päätti puheenvuoronsa, että kun nyt näin on, että tämä on tähän alkoholilainsäädäntöön kokonaisuksi kytketty, ja varsinkin kun tämä alkoholilainsäädännön tietynlainen juomista lisäävä vaikutus on hyvin ongelmallinen, niin omalta osaltani myös, jos täällä salissa olisi hallituspuolueiden edustajia, vetoaisin heihin siinä, että he voisivat vielä miettiä äänestystään tässä salissa, ottamatta nyt kantaa tähän alkoholiveroasiaan sinänsä. Ne kummasti tässä kytkettynä toisiinsa ovat.

Mutta se tosiaan, puhemies, sanottakoon vielä kokonaisuutena, että se, mikä on outoa tässä koko kokonaisuudessa, on nimenomaan se, että ei uskota asiantuntijoita. Minä olen huolissani paitsi verojaoston jäsenenä, mutta enemmän koko valtiovarainvaliokunnan näkökulmasta. Kun me samaan aikaan teemme budjettia juuri parhaillaan eduskunnassa ja mietimme, mistä tuloja ja mistä menoja, niin samaan aikaan on vaarana, että esimerkiksi alkoholilainsäädännön uudistuksella toisaalla tehdään politiikkaa, jolla me lisäämme menoja. Se lisää — hallitus itsekin kirjoittaa, että se lisää — esimerkiksi poliisien resurssitarvetta ja se lisää kansanterveydellisiä kustannuksia. Joskus tässä talossa voisi miettiä kokonaisvaltaisesti näitä asioita, katsottaisiin samalla kertaa koko alkoholilainsäädäntöä, verotusta ja muuta siten, että ei nyt tehtäisi tällaisia hölmöyksiä.

19.19 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Sanon vain lopuksi, että ulkomuistista muistelen niin, että hallituksen oma arvio oli, että tämä alkoholilain uudistus tulee tarkoittamaan toistasataa poliisitehtävää lisää. Sehän voi olla, että tämä kertoo sen, mihin edustaja Vartiainen illan aikana aikaisemmin kiinnitti huomiota, että kyllä tämä hallitus pyrkii työllistämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2017 vp

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.